

आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को नीति तथा कार्यक्रम

गाउँसभाका सदस्य ज्यूहरू,

यस गाउँसभा समक्ष सिस्ने गाउँपालिकाको आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को नीति तथा कार्यक्रम पेश गर्न गईरहेको छु।

यस अवसरमा म नेपाली समाजको राजनीतिक परिवर्तनको लागि भएका जनयुद्ध, जनआन्दोलन, मधेश, जनजाति, थारुहट, जेन्जी लगायत सशस्त्र संघर्षका क्रममा आफ्नो जीवनको आहुति दिनुहुने सबै ज्ञात अज्ञात सहिदहरूप्रति भावपूर्ण श्रद्धाञ्जली अर्पण गर्दछु। साथै बेपत्ता नागरिक र घाइते योद्धाहरूप्रति भावपूर्ण स्मरण एवं हार्दिक सम्मान व्यक्त गर्दछु।

स्थानीय सरकार स्थापना भएको ९ वर्षको कार्यकालमा राजनीतिक प्रतिनिधित्वको दृष्टिले नीति निर्माण तहमा सिमान्तकृत समुदायको उपस्थिति उल्लेखनीय रूपमा बढेको देखिन्छ भने सेवा प्रवाहको दृष्टिले प्रशासनिक सुगमताको औचित्य थप पुष्टि हुँदै गएको छ। 'समृद्ध सिस्ने हाम्रो गन्तव्य' भन्ने मूल नाराका साथ कृषिमा आधुनिकीकरण, शिक्षा र स्वास्थ्यमा गुणस्तरियता कायम गर्ने, सेवा प्रवाहमा सुधार वृद्धि गर्ने, सुशासन स्थापना गर्ने, पर्यटन र पूर्वाधारका क्षेत्रमा निर्माणलाई निरन्तरता दिने लगायतका कार्यक्रमहरू अगाडि बढाउँदै आएका छौं।

अस्थिरताका कारण गरिबी निवारण साथै आर्थिक एवं सामाजिक कार्यक्रमहरू परिणाममुखी हुन सकिरहेका छैनन्। कतिपय अवस्थामा पालिकामा खर्च धान्न नसक्ने स्रोत र हाम्रो जस्ता कतिपय पालिकामा न्यून आर्थिक स्रोतका कारण उल्लेख्य एवं ठूला परिणाममुखी विकासका कामलाई सम्पन्न गर्न सकिरहेका छैनौं। उपरोक्त वस्तुगत र आत्मगत अवस्थाका बाबजुद विगत चार आर्थिक वर्षदेखि उल्लेखनीय प्रयासको थालनी गरिरहेका छौं।

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा अगाडि बढाइएका नीति तथा कार्यक्रमको समीक्षा

सिस्ने गाउँपालिकाले आर्थिक वर्ष २०८२/०८३ मा गरेका प्रगती तथा उल्लेखनीय कार्यहरू:

❖ कृषि विकास

१. व्यवसायिक कृषिमा किसानहरूलाई उत्प्रेरित गर्न लागत सहभागितामा २५ वटा कृषि फार्म, समुहहरूलाई अनुदान प्रदान ।
२. सुन्तला बगैचामा देखिने विभिन्न दुसीजन्य रोगहरू नियन्त्रण गर्न (BORDOEUX PASTE) बोर्डो पेस्ट वितरण ।
३. किवि कृषकहरूलाई बोटमा तालिम र काटँछाट गर्न सहज पुर्याउन सिकेचर आरी वितरण ।
४. मकै बालीमा देखा परेको हानिकारक किरा नियन्त्रण गर्न परामर्श तथा वानस्पतिक विषादी वितरण गरिएको ।
५. किसानहरूलाई घुम्ती शिविरमा तरकारीका बिउहरू वितरण ।
६. किसानहरूलाई व्यवसायिक कृषिमा आकर्षण गर्न कृषि क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गरेको ।

७. नेपाल सरकारको कृषि तथ्याडकमा सहज पुर्याउन कृषि तथ्याडक अध्यावधिक कार्य पहिलो चरणमा सम्पन्न गरेको ।

८. कृषकहरूको समस्या समाधान गर्न पालिकास्तरिय कृषक सञ्जाल गठन गरेको ।

९. आगामी वर्षका लागी कृषीमा आधुनिकिकरण गर्न गाउँपालिकाको विशेष योजना बनाइ संघ र प्रदेश सरकारसंग अनुदान माग गरी सम्बोधन भएको ।

❖ शिक्षा

१) माध्यमिक विद्यालयहरू ९ र आधारभूत विद्यालय ३ वटामा स्मार्ट बोर्ड व्यवस्थापन,

२) आधारभूत विद्यालयहरू १५ वटामा ल्यापटप र प्रिन्टर व्यवस्थापन,

३) आधारभूत विद्यालय ३ वटामा विज्ञान प्रयोगशाला र ३ वटामा पुस्तकालय स्थापना,

४) गाउँपालिकास्तरीय सातौं र जिल्ला स्तरीय १६ औं राष्ट्रपति रनिङ शिल्ड प्रतियोगिता २०८२ विना विवाद चुस्त, शान्त र मर्यादित तरिकाबाट सम्पन्न तथा शिल्ड प्राप्त गर्न सफल भएको,

५) कक्षा ४ देखि ९ सम्मको वार्षिक परीक्षा २०८२ शान्त, मर्यादित र भयरहित वातावरणमा सम्पन्न भएको,

६) शैक्षिक सत्र २०८२ मा कक्षा ८ को वार्षिक परीक्षाफलमा सुधार भई ९०% र कक्षा १० (SEE) को परीक्षाफलमा पनि सुधार भई ७९% नतिजा हासिल गरेको,

७) सबै सामुदायिक विद्यालयहरूमा गरी ४ वटा ठुला विद्यालय भवन र घेराबार, शौचालय निर्माण, फर्निचर व्यवस्थापन, लगायतका २६ वटा साना विद्यालय पूर्वाधार विकास कार्यक्रमहरू सम्पन्न गरिएको,

८) सामुदायिक माध्यमिक विद्यालय ९ वटामा ई-हाजिरी जडान,

❖ स्वास्थ्य शाखा

१. COPD स्वास प्रश्वास रोगको सिफारिस -६ जना ।

२. विपन्न नागरिकलाई स्वास्थ्य सेवामा मृगौला रोग, स्पाईनल ईन्जुरी, क्यान्सर बिरामीलाई रु.५०००/-को दरले २६ जनालाई सुविधा दिएको जस मध्य महिला ११ पुरुष १५ रहेको ।

३. सिस्ने गाउँपालिकाबाट नारी बचतमा रु ५००० को दरले ६४ जनालाई सिफारिस गरिएको

४. विपन्न नागरिक लाई स्वास्थ्य उपचारको लागि १८ जनालाई रु २५,००० को दरले र रु १०,००० भन्दा कमको दरले ५ जनालाई सिफारिस गरेको ।

५. एम्बुलेन्स सेवा सुत्केरीहरूको लागि गाउँपालिका भरी निशुल्क आतेजाते व्यवस्था गरेको

६. सुत्केरी कुरुवाहरूलाई ५ वटै बर्थिङ सेन्टर बाट खानपिन र बाँसको लागि १३३ जनालाई व्यवस्थापन गरेको ।

७. प्रयोगशाला व्यवस्थापनको लागि सरसामान र रिपेजेन्टको आपूर्ति र व्यवस्थापन गरेको ।

८. सिस्ने गा पा को वडा नं १ को ४ वटा समुदायमा धामी झाक्रीलाई स्वास्थ्य शिक्षा सचेतना कार्यक्रम ९६ जनालाई तालिम संचालन गरेको ।

९. सिस्ने गा पा को वडा नं ४ र ७ मा मानसिक स्वास्थ्य तथा आत्मादाहा सम्बन्धि सचेतनामुलक कार्यक्रम संचालन गरेको ।

१०. मिति २०८३।०१।२८ गते सिस्ने गाउँपालिका लाई पूर्ण खोप सुनिश्चितता तथा दिगोपना घोषणा गरेको ।

११. नागरिक आरोग्य सेवा केन्द्र सिस्ने गाउँपालिका वडा नं ३ पाङ्गामा स्थापना गर्न कर्मचारी भर्ना र सरसमानहरू खरिद गरी पठाएको र उद्घाटन गर्न बाँकी रहेको छ ।

१२. सिस्ने गाउँपालिका वडा नं ८ लम्पाकोट समुदायिक स्वस्थ ईकाइको लागि सरसमान खरिद गरी पठाइसकेको उद्घाटन गर्ने बाँकी रहेको ।

१३. आकस्मित औषधी र सर्जिकल सरसमान खरिद गर्न रु १६ लाख अनुमानित बजेट खर्च भई औषधी आपूर्ति गाउँपालिका अन्तर्गत स्वास्थ्य संस्थाहरूमा पठाइएको छ । र नियमित कार्य स्वास्थ्य सम्बन्धि संचालन भइ आधारभुत तथा गुणस्तरिय स्वास्थ्य सेवा संचालन भैरहेको ।

❖ प्रशासन इकाई

१. लोक सेवा आयोग तयारी कक्षा सम्पन्न भएको ।

२. एकिकृत घुम्ती सिविर कार्यक्रम वडा नं ३-८ सम्म सम्पन्न भएको ।

३. कर्मचारीहरूको लागी सार्वजनिक खरिद सम्बन्धी क्षमता विकास तालिम सम्पन्न भएको ।

४. सार्वजनिक सुनुवाइ कार्यक्रम सम्पन्न भएको ।

५. नागरिक सन्तुष्ट सर्वेक्षण सम्पन्न भएको ।

६. गाउँपालिका तथा वडा कार्यालयहरूमा म्यानुअल हाजिरीलाई हटाइ डिजिटल (Eyeris र Thumb) हाजिरीलाई कार्यान्वयनमा ल्याएको ।

७. इ- टेन्डरलाई अनिवार्य रूपमा निरन्तरता दिइएको ।

८. बेरुजु घटाइएको ।

९. गाउँपालिकाको फ्रिज रकम घटाउदै लगेको ।

❖ रोजगार सेवा केन्द्र

१. रोजगार आयोजना संचालनका लागि कुल बजेट: २१लाख ७२ हजार (स्थानीयतह सँग शत प्रतिशत साझेदारी)

२. सूचिकृत कुल बेरोजगार संख्या : ५२७ जना

३. रोजगारमा संलग्न २९ जनालाई १०० दिनको न्यूनतम रोजगारमा संलग्न गराएको

४. श्रमको सम्मान राष्ट्रको अभियान नामक क्रियाकलाप अन्तर्गत श्रमिकसंग अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको

५. आन्तरीक रोजगार प्रवर्द्धनका लागि रोजगार संवादमञ्च पदाधिकारीहरू सँग सिप तथा उद्यमशिलताको बारेमा छलफल गरी आ.व. २०८३।०८४ देखि कार्यान्वयन गर्ने निर्णय गरिएको ।

६. ४७ जना व्यक्तिलाई श्रम स्विकृतिका लागि सहजिकरण गरिएको ।

७. ८ जना विद्यार्थीलाई वैदेशिक रोजगारी सन्नतती छात्रवृत्ति प्रदान गरिएको ।

८. ३ जना पुरुष व्यक्तिलाई वैदेशिक रोजगार बोर्डसँग समन्वय गरी मृत्यू क्षतिपूर्ति प्रदान गरिएको ।

९. कुल ९ वटा योजना सम्झौता गरिएको मध्ये ६ वटा योजनाको भुक्तानी भईसकेको ।

❖ सुरक्षित आप्रवासन (SaMi) कार्यक्रम

१. सूचनामा पहुँच: १०९५ जना
२. मनोसामाजिक परामर्श: १८ जना
३. अन्तराष्ट्रिय आप्रवासि दिवसको अवसरमा दिप प्रज्ज्वलन तथा सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।
४. विभिन्न सरोकारवाला तथा विषयगत समिति सँग सुरक्षित वैदेशिक रोजगारी सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।

❖ राजस्व इकाइ

१. आ.व.२०८२।०८३ मा गाउँपालिकाले अनुमान गरेको राजस्व - रु. १,३३,२२,६५०।-
२. असार ८ गते सम्म संकलन भएको सिस्ने गाउँपालिकाको कुल राजस्व - रु. १,६७,१७,११७।८०।- (मालपोत कार्यालयबाट प्राप्त रु ३३,०७,०००।- भएको विभाज्य कोष सहित)

क्र.स.	राजस्व संकलन गर्ने कार्यालय	संकलित राजस्व	कैफियत
१.	सिस्ने गाउँपालिका राजस्व शाखा	रु १,०९,०२,७३७।४२	
३.	सिस्ने गाउँपालिका १ नं वडा कार्यालय	रु २८०९३२।५४	
४.	सिस्ने गाउँपालिका २ नं वडा कार्यालय	रु ८२४८८	
५.	सिस्ने गाउँपालिका ३ नं वडा कार्यालय	रु २,२५,२६३।९४	
६.	सिस्ने गाउँपालिका ४ नं वडा कार्यालय	रु ३,१८,३७२।०२	
७.	सिस्ने गाउँपालिका ५ नं वडा कार्यालय	रु ८,५९,५९५।१५	
८.	सिस्ने गाउँपालिका ६ नं वडा कार्यालय	रु १०,६४,७९२।-	
९.	सिस्ने गाउँपालिका ७ नं वडा कार्यालय	रु २,४४,१२७।-	
१०.	सिस्ने गाउँपालिका ८ नं वडा कार्यालय	रु ६,५५,२४८।५३	
जम्मा		रु १,४६,३३,५५६।६०	

❖ योजना तथा अनुगमन इकाइ

१. जम्मा पूर्वाधार निर्माणका योजनाको संख्या: १९१
२. २०८३ साल असार ८ गते सम्म सम्झौता भएका योजनाको संख्या: १५६
३. सम्झौता नभएका योजनाको संख्या: ३५
४. २०८३ साल असार ८ गते सम्म भूक्तानी योजनाको संख्या: १२९ (७ रनिड विल सहित)
५. हाल सम्मको भूक्तानी रकम: ७ करोड ७१ लाख
६. पालिका स्तरीय अनुगमन गरिएका योजनाको संख्या: ४६ (रनिड योजना सहित)

❖ पूर्वाधार शाखा

१ घर नक्सा पास १७ वटा

२ घर नक्सा अभिलेखिकरण ११ वटा

३ जम्मा २२ वटा ठेक्का योजनामा २ वटा ठेक्का सम्पन्न भई भुक्तानि भइसकेको ७ वटा रनिड विल भुक्तानी भएको र समग्र रूपमा ८५ प्रतिशत भौतिक प्रगती भएको ।

४ जम्मा ३ वटा सिल कोटेसन योजनामा ७० प्रतिशत भौतिक प्रगती भएको ।

५ सोझै खरिद १७ वटा योजनामा २ वटा सम्पन्न भई भुक्तानी भइसकेको र समग्र भौतिक प्रगती ८० प्रतिशत भएको ।

❖ न्यायिक समिति

न्यायिक समिती समक्ष दर्ता भएका उजुरीहरु :

१ दर्ता भएका जम्मा उजुरी संख्या	१३
जगा सम्बन्धी विवाद	६
घरेलु हिंसा सम्बन्धी विवाद	५
पेन्सन भराई पाउँ भन्ने सम्बन्धी	१
घुम्ती व्यवसाय सम्बन्धमा	१
२ मिलापत्रको माध्यमबाट फर्च्यौट भएका उजुरी संख्या	१३

आर्थिक वर्ष २०८२/८३ मा बनेका कानुनहरु

ऐन	१
कार्यविधि	८
मापदण्ड	१
रणनीति	१

❖ पशुपन्छी विकास शाखा

१. कुकुरहरुको संख्या कम गरि रेविज रोग उन्मुलन गर्ने उद्देश्यले १४१ गोटा सामुदायिक कुकुरहरुको बन्ध्याकरण कार्यक्रम सम्पन्न गरिएको ।

२. सिस्ने गाउँपालिका भित्रका ८ वटा कृषक फर्म र कृषक समुह लाभान्वित भएको ।

३. सिस्ने गाउँपालिका भित्र रहेका २८२५० पशुपन्छीहरुलाई औषधी वितर, खोप तथा उपचार गरेको ।

४. पशुपन्छी नियन्त्रण गरी उपचार गर्न सहजको लागि ट्रेभिज निर्माण गरिएको ।

५. स्थानिय बाखामा नश्ल सुधार गर्नको लागि सिस्ने ६ का एकल महिलाहरुलाई २ वटा बोयर बोका वितरण गरिएको ।

६. सिस्ने ४ मा रहेका ७५ जना एकल महिला र अपाङ्ग भएका व्यक्तिहरुलाई १०७० गोटा ६ हप्ताको कुखुराको चल्ला वितरण गरिएको ।

७. सिस्ने २ अन्तर्गत छिपखोला बस्तीमा रहेका ८ जना सुनौला हजार दिनका आमाहरुलाई ८ वटा उन्नत जातको बाखा वितरण गरिएको ।

❖ महिला बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक शाखा

१. ज्येष्ठ नागरिक परीचय पत्र वितरण
२. अनाथ द्वन्द्व पिडित तथा अपांगता भएका बालबालिका तथ्यांक संकलन
३. हिंसा पिडित व्यक्तिहरूसंग नियमित छलफल तथा भेटघाट
४. विश्व बाल दिवस, अन्तर्राष्ट्रिय मानसिक स्वास्थ्य दिवस, राष्ट्रिय ज्येष्ठ नागरिक दिवस, सातौँ राष्ट्रिय महिला अधिकार दिवस सम्पन्न
५. अपांगता भएका व्यक्तिहरुको परिचय पत्र वितरण समन्वय समितिको बैठक सम्पन्न
६. लैंगिक हिंसा विरुद्ध १६ दिने अभियान संचालन पालिका तथा वडास्तरीय सम्पन्न
७. लागु पदार्थ दुर्व्यसनि विरुद्ध र बालविवाह न्यूनिकरण सम्बन्धमा वडास्तरीय अन्तरक्रिया कार्यक्रम ४ वटा वडामा सम्पन्न
८. महिला विरुद्ध हुने सबै प्रकारका भेदभाव उन्मुलन गर्ने महासन्धि सम्बन्धमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम
९. लैंगिक हिंसा निवारणका लागी महिला पुरुष समविकास तालिम २ दिने
१०. संयुक्त राष्ट्रसंघ प्रस्ताव नम्बर १३२५ र १८२० सम्बन्धमा वडास्तरमा अभिमुखिकरण कार्यक्रम वडा नं २ नायगाडमा सम्पन्न
११. किशोर किशोरी मनोपरामर्श तालिम वडा नं ३, ५ र ६ मा सम्पन्न
१२. महिला सशक्तिकरणका लागी नेतृत्व विकास तथा उद्घोषण ३ दिने पालिकास्तरीय तालिम सम्पन्न

❖ विपद् व्यवस्थापन शाखा

- १ हावाहुरी र असिनापानीले खाद्यवालीमा क्षती भई ४१० घर परिवारलाई राहत वितरण
- २ घर आगलागी भई ३ घरपरिवारलाई राहत वितरण
- ३ विभिन्न दुर्घटनामा परी मृत्यु भएका ४ पिडित घरपरिवारलाई कृया खर्च वापत राहत वितरण
- ४ पहिरोबाट क्षती भएका ८ घरपरिवारलाई राहत वितरण
- ५ हावाहुरीबाट भौतिक संरचनाको क्षती भएका ९ घरपरिवारलाई राहत वितरण
- ६ वडा नं ४ मा संचालनमा रहेको पोल्टी फर्ममा बाढीबाट क्षती भएको १ घरपरिवारलाई राहत वितरण
- ७ रुकुमकोट देखी रोल्पा जलजला जाँदै गर्दा गाडी दुर्घटनामा परी मृत्यु भएका सब व्यवस्थापनमा प्रयोग भएका गाडीको भाडा सवारी धनीलाई भुक्तानी गरियो ।

❖ पञ्जिकरण तथा सामाजिक सुरक्षा

व्यक्तिगत घटना दर्ताको प्रगति विवरण:

१. जन्म दर्ता संख्या: ४३५
महिला: २०८
पुरुष: २२८
२. मृत्यु दर्ता संख्या: १२२
महिला: ५६
पुरुष: ६६
३. विवाह दर्ता: १८०
४. सम्बन्ध विच्छेद दर्ता: ८
५. बसाइसराइ: ४१

आ.व.२०८२/८३ सामाजिक सुरक्षा खर्च विवरण:

१. पहिलो त्रैमासिक रु २०३१४८९८ ।- (अक्षेरुपी दुइ करोड एकतिस लाख अठ्चालिस हजार सन्तानब्बे रुपैयाँ)
२. दोस्रो त्रैमासिक निकासः रु २०२९२६७३ ।- (दुई करोड उनान्तिस लाख छुब्बिस हजार त्रिहत्तर रुपैयाँ)
३. तेस्रो त्रैमासिक निकासः रु २०२५१६९७ ।- (दुई करोड पच्चिस लाख सोह हजार सन्तानब्बे रुपैयाँ)
४. चौथो त्रैमासिक अनुमानित बजेट रु २०२५४७९७ दुइ करोड पच्चिस लाख सर्चासिह हजार सन्तानब्बे रुपैयाँ निकासः हुन बाँकी ।

पञ्जिकरण सेवा ईकाइबाट भएका थप प्रगति विवरण

१. यो आर्थिक वर्षमा सामाजिक सुरक्षा नयाँ ईन्ट्र सबै खाले लाभग्राही- ५२१ जना
२. सामाजिक सुरक्षा नविकरणः ३५६० जना
३. यो आर्थिक वर्षमा मृत्यु भएका वा विधवा एकल महिलाले दोस्रो विवाह गरी लगत कट्टा भएकाः २४ जना ।
४. जम्मा लाभग्राही संख्याः ३४९३ जना रहेको छ ।

❖ अल्पकालिन सुरक्षित आवास गृह (सेफ हाउस)

१. हिंसा प्रभावित मध्य शारीरिक २७, जना मानसिक २२ जना, रेप ११ जना, स्रोत साधनबाट बन्चित ५ जना, सम्बन्ध बिच्छेद ४ जना र अन्य ११ जना गरी ७१ जना महिला र ५ जना पुरुषलाई निशुल्क मनोपरामर्श गाँस बासँ कपास स्वास्थ्य उपचार कानुनी उपचार दिनुका साथै सेवाग्रहिका समस्या र आवश्यकता अनुसार सरकारी तथा गैर सरकारी कार्यालयहरूमा समन्वय सहकार्य गरिएको छ ।
२. सिफारिस गरी पठाएको र सिफारिस भई आएका हिंसा प्रभावित संख्या ०८८८ ७ जना, न्यायिक समिति ४ जना, जिल्ला प्रहरी कार्यालय १८ जना, वडा कार्यालय ७ जना, अदालत ४ जना, रुकुम पश्चिम २ जना, वुटवल १ जना, फ्लोअप २९ जना, घर परिवार संग समन्वय गरि पुनर्स्थापना ६९ जना र माईति तथा आफन्तमा बसेकाहरू ७ जना रहेको ।
३. ६४ जना हिंसा प्रभावित लाई मर्यादित समाग्री वितरण गरेको ।
४. यस वर्ष अल्पकालिन सुरक्षित आवास गृहमा बिभिन्न समयमा आश्रय लिएका महिला तथा बालबालिकाहरू ६२ जना रहेका छन ।
५. हिंसा प्रभावितहरूलाई मनोपरामर्श साथै गास बास कपासको व्यवस्था गरिएको छ ।
६. किशोर र किशोरि मनोपरामर्श तलिम सम्पन्न गरेको ।
७. हिंसा प्रभावित महिला तथा बालबालिकाहरूका लागि खाद्यान्न तथा उपभोग्य सामानहरू ब्यवस्थापन गरेको र हिंसा प्रभावित महिला तथा बालबालिकाहरू लाई ८ वटै वडाहरूमा फ्लोअप भ्रमण तथा साथ सम्पर्क बैठक सम्पन्न गरेको ।

❖ बहुक्षेत्रिय पोषण कार्यक्रम

१. सुनौला १००० दिनका आमाहरूको तथ्यांक संकलन ।
२. पोषण कर्णर स्थापना ।
३. पोषणमैत्री स्थानिय शासन प्रबर्द्धन कार्यक्रमका बिबिध शिर्षकहरूका कार्यक्रमहरू सम्पन्न ।

४. सिस्ने गाउँपालिका वडा नं १ मा सुनौला १००० दिनका बिपन्न आमाहरुलाई प्रदान गरिने अनुदानको लागी लक्षित समुहको छनोट गरी अनुदान प्रदान कार्य प्रक्रियामा रहेको ।
५. बालपोषण भत्ता, महिनावारी स्वच्छता, आइरनफोलिक एसिड चक्रिको महत्वको बारे सुनौला १००० दिनका आमा, किशोरीहरु तथा सरोकार निकायहरुलाई अभिमुखिकरण कार्यक्रमहरु गरेको ।
६. सिस्ने गा.पा २ छिप्खोलामा सुनौला १००० दिनका बिपन्न आमाहरुलाई उन्नत जातको बाख्रा बितरण कार्यक्रम गरेको ।
७. गाँउपालिका स्तरिय पोषण तथा खाद्य सुरक्षा निर्देशक मितिको बैठक सम्पन्न ।

❖ लघु उद्यम

१. उद्यम विकासका लागि सामाजिक परिचालन कार्यक्रम सम्पन्न ।
२. १ दिने वडा स्तरिय अभिमुखिकरण र सहभागितात्मक ग्रामिण लेखाजोखा पि.आर.ए कार्यक्रम वडा नं. ४ दादिङ मा सम्पन्न ।
३. १ दिने समूह गठन कार्यक्रम वडा नं. ४ तल्लो दादिङ मा सम्पन्न ।
४. उद्यमशिलता विकास तालिम वडा नं. ४ तल्लो दादिङ मा सम्पन्न ।
५. ७ दिने सिस्ने पाउडर उत्पादन सम्बन्धी प्राविधिक सीप विकास तालिम र प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम वडा नं ४ दादिङमा सञ्चालनमा रहेको ।
६. १० दिने होमिस्टे सम्बन्धी प्राविधिक सीप विकास तालिम र प्रविधि हस्तान्तरण कार्यक्रम वडा नं ४ दादिङमा सुरु हुने प्रकृतियामा रहेको ।
७. स्तरोन्नती तर्फको मौरी पालन सम्बन्धी आधुनिक मौरी सहितको घर र आधुनिक खालि मौरी घर वितरण कार्यक्रम वडा नं.२ नायगाडमा सम्पन्न भएको ।

हाम्रा नीति तथा कार्यक्रम लागू गर्दै गर्दा कार्यान्वयनका लागि आइपर्ने समस्या, चुनौती तथा अवसरहरू संक्षेपमा उल्लेख गर्दै छु ।

समस्याहरू :

१. विकट भूगोल, छरिएर रहेका बस्ती तथा न्यून स्रोत साधन,
२. सक्रिय युवा शक्तिको विदेश पलायनले अर्थपूर्ण जनसहभागिता नहुनु,
३. कृषिमा व्यवसायीकरण, बजारीकरण तथा आधुनिकीकरणमा जान नसक्नु,
४. संघीयताको मर्म अनुसार ऐन कानून नहुँदा सेवा प्रवाहमा समस्या,
५. अस्थिर राजनीतिक अवस्था ।

चुनौतीहरू :

१. गुणस्तरीय शिक्षाको सुनिश्चितता गर्ने चुनौती,
२. गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न,
३. कृषिमा उत्पादनशील रोजगारी सिर्जना गर्न, बजारिकरण र आधुनिकिकरण गर्न,
४. सार्वजनिक निर्माणलाई गुणस्तरीय र दिगो बनाउन,
५. सुन्दर, सुरक्षित र व्यवस्थित सहर र बस्तीहरू निर्माण गर्न,
६. विधिको शासन स्थापना, सेवा प्रवाहलाई नागरिकमैत्री र सर्वसुलभ बनाउन,

७. आवश्यकता, स्रोतको सीमितता र प्राथमिकताको तालमेल मिलाउन चुनौती रहेका छन् ।

माथि उल्लेखित चुनौतीहरू भएपनि हामीसँग तदनुसारका अवसर एवं सबल पक्षहरू रहेका छन्, जो हाम्रा विकासका आधार हुन् ।

अवसरहरू :

१. राष्ट्रिय गौरवको आयोजना मध्यपहाडी लोकमार्गले केन्द्रलाई छन्,
२. प्राकृतिक, सांस्कृतिक र ऐतिहासिक पर्यटकीय गन्तव्यहरू हुन्,
३. प्राकृतिक स्रोत साधन जडिबुटी उपलब्ध हुन्,
४. पोखरा, नेपालगञ्ज, सुर्खेत, घोराही, तुल्सीपुर, बुटवलसँग सडक सञ्जाल राम्रो हुन्,
५. गाउँपालिका शैक्षिक, स्वास्थ्य, कानुनी र संस्थागत रूपमा सुदृढ हुँदै जानु,
६. पालिकासँग जिल्लाको सदरमुकाम समेत रहेको हुँदा पूर्वाधार क्षेत्रमा समन्वय र सहकार्यमा उल्लेखनीय र देखिने गरी काम सम्पन्न गर्न सकिने लगायतका अवसरहरू हाम्रो सामु विद्यमान छन् ।

अब हाम्रो संविधान २०७२ मा भएको व्यवस्था अनुरूप स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४ ले दिएको अधिकार प्रयोग गर्दै राष्ट्रिय योजना आयोग, राष्ट्रिय प्राकृतिक स्रोत तथा वित्त व्यवस्थापन आयोगले गरेको सैद्धान्तिक मार्ग निर्देशन संघिय सरकारले तय गरेको नीति कार्यक्रम तथा बजेट, लुम्बीनी प्रदेश सरकारले प्रस्तुत गरेको नीति, कार्यक्रम तथा बजेटलाई समेत मार्गदर्शनका रूपमा लिई दिगो विकास लक्ष लगाएत सिस्ने सरकारको समेत सोच, ध्येय, उदेश्य, लक्ष र तदनुकुलको नीति योजना र कार्यक्रमलाई यस नीति तथा कार्यक्रमका आधारका रूपमा लिएको छु । विगतका हाम्रा अनुमान र सिकाइमार्फत आगामी नीति तथा कार्यक्रम थप प्रभावकारी र वस्तुपरक हुने विश्वास गरेका छौं ।

✓ कृषि :

- निर्वाहमुखी कृषि प्रणालीबाट समुदाय विस्तारै व्यावसायिक हुँदै गईरहेको विषयलाई थप टेवा दिन, यान्त्रिकीकरण, आधुनिकीकरण र बजारीकरण गर्दै लैजाने गरेर विशेष कार्यक्रम तयार गरी “कृषि उपज बजारसम्म-नाफा किसानको खल्लीसम्म” पुग्नेगरी मुर्त र वस्तुवादी संघ र प्रदेश सरकार संगको विशेष अनुदानमा कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- कृषि पकेट क्षेत्रको विकास र विस्तार गर्दै एक टोल एक उत्पादन कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।
- कृषि बिमा कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिँदै कृषि सम्बन्धी आधुनिक तालिम सञ्चालन गरिने छ ।
- कृषि उत्पादनका लागि उत्पादनमा आधारित प्रोत्साहन अनुदानलाई थप प्रभावकारी बनाउँदै अगाडि बढाइने छ ।
- किसान सूचीकरण तथा परिचय पत्र वितरणको कामलाई यथाशीघ्र लागू गरिने छ । व्यावसायिक कृषि समूह एवं उद्योगको अभिलेखीकरण गरिने छ ।
- रैथाने बालीको संरक्षण गरिने छ । जैविक खेती किसानको कार्यक्रम लागू गरिने छ ।
- प्राङ्गारिक वस्तु प्रमाणीकरणको कार्यक्रम निरन्तर अगाडी बढाउदै लगिने छ ।

- बगैँचा सुदृढीकरण कार्यक्रम निरन्तर अगाडी बढाउँदै लगिने छ ।
- पशु तथा कृषि उत्पादन, संकलन, बिक्री वितरण समिति एवं कृषि उपज संकलन, खरिद एवं बिक्री चक्रीय कोष स्थापना गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- पूर्वाधार एम्बुलेन्सको व्यवस्था गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- चिस्यान केन्द्रको अधुरो कार्यलाई पूरा गरी सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- मागमा आधारित नवीनतम कृषि प्रविधि सम्बन्धी कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- मौसमी तथा बेमौसमी अर्थात छिटो प्रतिफल दिने कृषि उपज तथा कृषकलाई आकर्षित गर्ने र
- स्थानीय तहमा सार्वजनिक, निजी सहकारी क्षेत्रको सहकार्यमा शीत भण्डार, कृषि हाटबजार र कोशेली घर स्थापना र सञ्चालनमा ल्याइने छ ।

✓ शिक्षा :

- शिक्षा पूर्वाधारको पनि पूर्वाधार भएकाले 'शिक्षा विशेष' कार्यक्रमलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइने छ ।
- शैक्षिक सुधार कार्यक्रम र विद्यालय क्षेत्र सुधार कार्यक्रमलाई अनिवार्य सञ्चालनमा ल्याइने छ । प्रधानाध्यापकसँग कार्यसम्पादन करार सम्झौतालाई निरन्तरता दिँदै विद्यालयमा लागू गरिने छ ।
- प्रविधिमैत्री शिक्षा, संस्कृतिमैत्री शिक्षा कार्यक्रमलाई जोड दिँदै सामुदायिक विद्यालयमा पूर्वाधारयुक्त प्रविधिमा आधारित गुणस्तरीय र व्यवहारिक/वैज्ञानिक शिक्षा शिक्षण पद्धति सञ्चालन गर्नुका साथै विद्यालयलाई सुशासनयुक्त, वार्षिक शैक्षिक तालिका, परीक्षा प्रणाली लागू गर्नुका साथै प्रतिवेदन लेखांकनलाई एकरूपता प्रदान गरिने छ ।
- सरोकारवाला पक्षहरूसँगको समन्वयमा अनुगमन तथा नियमन कार्यमा जोड दिँदै प्रत्यक्ष विद्यार्थीद्वारा शिक्षक कर्मचारीको मूल्याङ्कन दण्ड सजायको प्रबन्ध हुने गरी कार्यक्रम मिलाइने छ ।
- राष्ट्रिय पाठ्यक्रमले स्थानीय तहबाट निर्माण हुने गरी छुट्याएको कार्यक्रमलाई स्थानीय आवश्यकता अनुरूप व्यवहारिक, जीवनोपयोगी, संस्कृति एवं सभ्यता झल्किने, योग अभ्याससमेत समावेश गर्दै लगिने छ ।
- शैक्षिक गुणस्तर सुधार गर्न विषयगत र तहगत शिक्षक कर्मचारीहरूका लागि छोटो आवधिका तालिम सञ्चालन गरिने छ । साथै प्रधानाध्यापकहरूलाई शिक्षण सिकाइ लगायत समय व्यवस्थापनको नेतृत्वदायी भूमिकाप्रति नियमन, जिम्मेवार र जवाफदेही बनाउँदै लगिने छ ।
- हरेक विद्यालयहरूमा बाल शिक्षा कक्षाहरूमा आवश्यक शैक्षिक सामग्री, जनशक्ति व्यवस्थापन र सहजकर्ताहरूका लागि क्षमता विकास तालिम कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन गरिने छ ।
- शिक्षक, अभिभावक, विद्यार्थी उत्प्रेरणा तथा पी.टी. प्रार्थना कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- आगामी वर्षहरूमा सामुदायिक विद्यालयहरूमा शिक्षक दरबन्दी मिलान, शिक्षक नियुक्ति र शिक्षक सरुवा तथा विद्यालय कर्मचारी नियुक्ति प्रक्रियालाई नियमसंगत र पारदर्शी बनाउँदै व्यवस्थित गरिने छ ।
- शिक्षामा सबैको पहुँच सुनिश्चित गर्न दलित, विपन्न, द्वन्द्वपीडित, कोभिड-१९ बाट अभिभावक गुमाएका तथा दुर्गम भेगका विशेष गरी वडा नं १ र २ का असहाय छात्रछात्रालाई प्रोत्साहन गर्न पोसाक तथा शैक्षिक सामग्री वितरणलाई सहज र सुलभ बनाइने छ ।

- सबै माध्यमिक स्तरमा बृहत् यौनिकता तथा प्रजनन स्वास्थ्य, किशोरकिशोरीमैत्री सूचना केन्द्र स्थापना गरिसकिएकोले आर्थिक वर्ष २०८३/८४ बाट किशोरकिशोरीमैत्री सूचना केन्द्रको स्तरोन्नति गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ । साथै जीवन उपयोगी सिप विकासको लागि सचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- विद्यालय, पालिका, जिल्ला र प्रदेश हुँदै राष्ट्रिय स्तरसम्म आफू र समुदायको पहिचान झल्किने गरी उत्कृष्ट र मेधावी खेलाडीहरूको छनोट गर्न राष्ट्रपति रनिङ सिल्ड प्रतियोगितालाई समयानुकूल थप व्यवस्थित रूपमा सञ्चालन गरिने छ ।
- विद्यालयमा रहने तथ्याङ्कलाई चुस्त, दुरुस्त, पारदर्शी तथा व्यवस्थित बनाउन एकीकृत शैक्षिक सूचना व्यवस्थापन प्रणाली (IEMIS) भर्ने कार्यको प्रभावकारी कार्यान्वयन गरिने छ । शैक्षिक भ्रमणको अवसर उपयोग गरिने छ ।
- शैक्षिक गुणस्तर कायम गर्न र विद्यार्थी सिकाइ उपलब्धि परीक्षण गर्न कक्षा ४ देखि ९ सम्मको परीक्षालाई पालिकास्तरमा व्यवस्थित गर्दै वडा स्तरसम्म वार्षिक परीक्षा सञ्चालन प्रणालीलाई चुस्त, दुरुस्त, मर्यादित र थप व्यवस्थित बनाउँदै लगिने छ ।
- शिक्षक तथा विद्यार्थीहरूमा मासिक शुद्धता र स्पष्ट रूपमा वर्ण मिलाई लेखन सिप विकास गर्न अक्षर सुधार कार्यक्रमलाई क्रमशः पालिका भरका सबै विद्यालयहरूमा विस्तार गर्दै लगिने छ ।
- सिस्ने गाउँपालिकाको शिक्षा क्षेत्र योजना २०८१ लाई कार्यान्वयनमा लगिने छ ।
- विद्यालय पूर्वाधार निर्माण र मर्मत सम्भार कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।

✓ स्वास्थ्य

- गर्भवती, सुत्केरी महिलाका लागि यातायातका साथै उत्प्रेरणा खर्चको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- मातृ शिशु स्वास्थ्यमा सुधार हुँदै गएको अवस्थालाई ध्यान दिँदै किशोरी, गर्भावस्था र सुत्केरी स्वास्थ्य सचेतना एवं बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- नारी बचत कार्यक्रम र सुत्केरीका लागि सुलभ एम्बुलेन्स विशेष सेवालालाई निरन्तरता दिइने छ ।
- पालिकाभित्रका बर्थिङ सेन्टर र प्रयोगशालाबाट प्रवाह हुने सेवालालाई थप व्यवस्थित बनाइने छ ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयंसेविका, स्वास्थ्यकर्मी र जनशक्तिका लागि तालिमको व्यवस्था गरिने छ ।
- मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- मोतिबिन्दुको उपचारको लागि विशेष व्यवस्था मिलाइने छ ।
- विशेषज्ञ सेवाका लागि शिविर सञ्चालन गर्न र पालिकाभित्रबाट सेवा प्रदान गर्ने प्रबन्ध मिलाइने छ ।

✓ पर्यटन

- सिस्ने राउण्डमा पदमार्गको कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- रुकुमकोट हुँदै सिस्ने र से-फोकसुण्डोसम्मका पर्यटकीय मार्गलाई प्रवर्द्धन गर्न संघ र प्रदेश सरकारसँगको सहकार्यमा विशेष कार्यक्रमहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- पदमार्गहरूमा पूर्वाधारका बाँकी कामहरूलाई थप यथाशीघ्र सञ्चालनमा ल्याइने छ ।

- गुरिल्ला ट्रेल, कमलदह सौन्दर्यकरण, देउराली ओढार, तातो पानी मुहान संरक्षण, झुम्कामारे-ठाँटीडाँडा द्वन्द्वस्थल, युद्ध संग्रहालय, नेटा सहिदपार्क, गुप्ता दह, देउवर काजी मन्दिर, छिप्रीदह संरक्षण, कोटघर संरक्षण, सानो डिप्रे, अमलाचौर बर्माथान, रामजैसी मन्दिर, बाघर मन्दिर लगायत प्राकृतिक तथा धार्मिक पर्यटकीय क्षेत्रहरूको निर्माण-पुनर्निर्माण (जिर्णोद्धार) तथा सौन्दर्यकरणका कार्यहरू गर्दै पर्यटन प्रवर्द्धन गरिने छ।
- नौधारी झरनालाई पर्यटकिय गन्तव्यको रूपमा विकास गरिने छ ।
- रुट गाइड, होम स्टे, होटल व्यवस्थापन, सूचना केन्द्र सञ्चालन लगायतका सिपमूलक तालिम सञ्चालन गरिने छ। ऐतिहासिक सम्पदाको संरक्षण गर्ने नीति लिइने छ।
- जिपलाइन, रक क्लाइम्बिङ र बन्जीजम्प लगायत साहसिक खेलहरूको सम्भाव्यता अध्ययन तथा पूर्वाधार निर्माणका लागि आवश्यक पहल गरिनेछ।
- सिस्ने बेस क्याम्पमा सिस्ने राउण्ड, नौ दह, पुर्मली क्षेत्रमा पूर्वाधार निर्माण गर्दै जाने कार्यलाई अगाडि बढाइने छ। अन्य इच्छुक संघसंस्थाहरु संगको पर्यटन प्रवर्द्धन गर्ने सहकार्यलाई प्राथमिकताका साथ अगाडि बढाइने छ।
- पोखराको दाङमा रहेको भोटेओढारको पूर्वाधार निर्माणका लागि पहल गरिनेछ ।

✓ भौतिक पूर्वाधार :

- पालिकाले तयार पारेका पूर्वाधारका कामलाई यथाशीघ्र कार्यान्वयनमा ल्याउने प्रबन्ध मिलाइने छ।
- संघ र प्रदेश सरकारसँगका क्रमागत एवं समपूरक योजनालाई परिणाममुखी, गुणस्तरीय र समयसीमाभिन्न सम्पन्न गर्न पहल लिइने छ।
- देउखोलामा निर्माण भइरहेको चुनौतीपूर्ण बाटोलाई दिगो र गुणस्तरीय रूपमा समयमै काम सम्पन्नको लागि र थप ठेक्का प्रक्रियाका लागि विशेष पहल लिइने छ।
- पुँजीगत बजेटको कम्तिमा ३ प्रतिशत बजेट पूर्वाधार मर्मत तथा सम्भार गर्ने गरी विनियोजन गर्न प्रबन्ध मिलाइने छ।
- यस वर्ष अधुरा आयोजनाहरूलाई पुरा गर्ने प्राथमिकता गरिनेछ ।
- सुद्री-भट्टेचौर सडक समपूरक बजेट संघ सरकारसँगको योजनालाई प्राथमिकतामा राखिएको छ।
- रुकुमकोटमा ढल निकासको योजनालाई निरन्तरता दिइने छ।
- प्राथमिकतामा परेका अन्य सडक आयोजना हरु संघ र प्रदेश सरकार संगको साझेदारी एवं समन्वयमा सम्पन्न गर्दै लगिने छ ।
- फोहोर व्यवस्थापन कार्यलाई बैज्ञानिक दिगो तथा व्यवहारीक तवरले व्यवस्थापन गर्ने कार्यक्रम ल्याइने छ ।

✓ पशुपंक्षी :

- पशुपंक्षीजन्य उत्पादनमा पालिकालाई आत्मनिर्भर बनाउनुको साथै आयतित पशुपन्छीजन्य पदार्थहरूलाई कम गरी पालिकास्तर मै पशुजन्य पदार्थ जस्तै दुध,मासु,अण्डा उत्पादनलाई आपुर्ति गरिने गरी कार्यक्रम बनाइने छ ।

- गाउँपालिका स्तरमै पशुपंक्षीपालन गरी रोजगार सृजना गरिने निति लिइनेछ ।
- दुधालु पशुपालन गरी दुध विक्रि वितरण गर्ने कृषकहरुको हित हुने गरी नीति लिइनेछ ।
- पशुपन्छीहरुमा लाग्ने महामारीजन्य रोगहरुको रोकथाम नियन्त्रण गर्न विभिन्न भ्याक्सिन (PPR,FMD,Rabise,ND,Hs and BQ,LSD, etc) लगाउने कार्यलाई प्रभावकारी र व्यवस्थित गरिनेछ ।
- घाँस खेतीमा आधारित पशुपालनलाई जोड दिइनेछ ।
- स्थानीय पशुहरुको नस्ल सुधार कार्यलाई विशेष जोड दिइनेछ ।
- रैथाने पशुपन्छीहरुको संरक्षण र प्रवर्द्धन गरिनेछ ।
- पशुपन्छीपालन तर्फ आकर्षण बढाउन ,व्यवस्थित र व्यवसायिकरण गर्नको लागि विभिन्न क्षमता अभिमुखिकरण गोष्ठी,तालिम,कृषक भ्रमण जस्ता कार्य गरिनेछ ।
- पशुपन्छी विकासको कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- जीवन निर्वाहमुखि पशुपालन पेशालाई व्यवसायिक तर्फ आकर्षित गर्दै लगिनेछ ।
- वडाका विभिन्न टोल बस्तीमा गई प्रत्यक्ष किसानहरु संग भेटघाट गरी वास्तविक समस्या पहिचान गरी समधान तर्फ जोड दिइनेछ

✓ सहकारी:

- सहकारी संस्थाहरुलाई थप शसक्त प्रभावकारि बनाउन नमुना सहकारीहरुको अवलोकन भ्रमणको लागि कार्यक्रम बनाइने छ ।
- सहकारि संस्थाहरुलाई सुचना व्यवस्थापन प्रणालि (COPOMIS)लाई सुव्यवस्थित गरि थप व्यवस्थित गरिने छ ।
- सहकारी संस्थाहरुको कार्य प्रगतिलाइ कार्यालय संचालनमा थप सहज बनाउन संस्थाहरुको मागलाई ध्यानमा राखि सामाग्रि बितरणमा जोड दिइने छ ।
- सहकारी संस्थाहरु एंव सम्बन्धित संघ संस्थाहरुको बैठकलाई निरन्तरता दिइने छ ।

✓ बहुक्षेत्रीय पोषण :

- सुनौलो हजार दिनका आमा, गर्भवती तथा सुत्केरी, ५ वर्षमुनिका बालबालिका र किशोरीकिशोरीहरुको पोषणको अवस्थामा सुधार ल्याउने कार्यक्रम संघीय सरकारसँगको साझेदारीमा विगत वर्षदेखि सञ्चालित बहुक्षेत्रीय पोषण कार्यक्रमलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइने छ ।
- पोषण संवेदनशील र पोषण सामर्थ्य बनाउने वातावरण सम्बन्धी कार्यक्रमको विस्तार गरी किशोर किशोरी, महिला तथा बालबालिकाहरुको पोषण अवस्थामा सुधार ल्याउँदै मानव पुँजीको विकास गर्ने नीति अवलम्बन गरिएको छ । सोही बमोजिम विषयगत शाखाहरुको सहकार्यमा कार्यक्रम कार्यान्वयन गरिने छ ।

- माध्यमिक तहका विद्यालयका किशोरीहरूको पोषण सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र १०-१९ वर्षका किशोरीहरूलाई जीवनोपयोगी सिप विकास तालिम सञ्चालन गरिने छ।
- घर घरमा करेसावारी-पोषण-दक्ष जनशक्ति जस्ता चक्रीय विकासबारे जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।

✓ महिला, बालबालिका तथा ज्येष्ठ नागरिक :

- महिलाका लागि राजनीतिक, आर्थिक, सामाजिक सशक्तीकरणका विभिन्न कार्यक्रमहरू, सिप विकास, आयआर्जन, जनचेतना, आत्मरक्षा आदि विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणका विशेष कार्यक्रममार्फत लैङ्गिक हिंसा नियन्त्रण र घटना व्यवस्थापनका लागि सामुदायिक संयन्त्रहरूलाई सशक्त र सक्रिय रूपमा परिचालन गरिने छ।
- बालमैत्री गाउँपालिका स्थापनाका लागि, बाल विवाह नियन्त्रणका लागि, बाल श्रम उन्मूलनका लागि, बाल हिंसा नियन्त्रणका लागि मूर्त र विशेष कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
- किशोरीहरूका लागि व्यक्तित्व विकास एवं सिप विकासका विभिन्न कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।
- मध्यम अपाङ्गता भएका नागरिकहरूका लागि व्यावसायिक सिपमूलक तालिमको तर्जुमा गरिने छ।
- पूर्ण अशक्त तथा संरक्षकत्व नपाएका अपाङ्गता भएका नागरिकहरूको लागि पुनर्स्थापनाका लागी संघ संस्थाहरू संगको साझेदारीमा विशेष कार्यक्रम कार्यान्वयनमा ल्याइने छ ।
- ज्येष्ठ नागरिकका लागि परिवार र युवापुस्तालाई जिम्मेवार बनाउन विद्यालयस्तरमा अन्तरपुस्ता सिप हस्तान्तरण कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ ।
- महिला, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिकका नाममा हुँदै आएका अभियान र दिवसिय कार्यक्रमहरूलाई निरन्तरता दिँदै यस वर्ष पनि मनाइने छ ।
- विभिन्न राष्ट्रिय दिवस र शहिद सम्मान तथा आयआर्जनका कार्यक्रमहरूलाई विशेष जोड दिइनेछ ।

✓ खानेपानी तथा सरसफाइ :

- स्वच्छ पिउने पानीको आपूर्तिका लागि उपभोक्ता समितिमार्फत प्रभावकारी रूपमा मुहान तथा ट्याङ्की संरक्षण मर्मत, पाइप जडान, धारा वितरणको व्यवस्था मिलाइने छ ।
- संघ र प्रदेश सरकार एवं संघ संस्थाहरूको साझेदारीमा नयाँ एवं अधुरा खानेपानी योजना सम्पन्न गर्ने गरी कार्यक्रम बनाइने छ ।
- बढ्दो प्लास्टिकजन्य फोहोरजन्य वस्तुलाई निरुत्साहित गर्दै जैविक फोहोरको प्रयोग र बिक्री वितरणलाई बढावा दिने नीति लिइने छ ।
- प्लास्टिकजन्य वस्तुको प्रयोगलाई हटाउँदै बिरुवाका पात बोक्रा तथा रेसामा आधारित वस्तुको बिक्री वितरण र प्रयोगलाई प्राथमिकता दिने कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- प्लाष्टिकका फुल तथा माला लाई प्रतिस्थापन गर्दै जैविक फुलहरूको प्रयोगमा विशेष कार्यक्रम ल्याइनेछ ।

✓ रोजगार एवं स्वरोजगार :

- वैदेशिक रोजगारीमा गएकाहरूको सुरक्षालाई मध्यनजर गर्दै सुरक्षित आप्रवासन सम्बन्धी कार्यक्रमलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइने छ ।
- वैदेशिक रोजगारीबाट फर्किएकालाई सिपमूलक तालिम तथा मनोपरामर्श सेवा सम्बन्धी कार्यक्रम सञ्चालन गरिनुका साथै न्यूनतम रोजगारीका लागि साझेदारीमा परियोजनाहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- नवप्रवर्तन एवं सिर्जनशील उद्यमशीलतालाई प्रोत्साहन गर्दै स्थानीय कच्चा पदार्थको प्रयोग र लघु उद्यम किसान कार्यक्रममार्फत नयाँ उद्यमी सिर्जना र उद्यमीहरूको स्तरोन्नति गर्दै लैजाने नीति लिइने छ ।
- यसै वर्ष एकीकृत ग्रामीण उद्योग स्थापना गर्न विशेष पहल गरिने छ ।
- लघु र घरेलु उद्योग, उद्योग र उद्योगीहरूको पहिचान गरी छिटो प्रतिफल हासिल गर्ने प्रवर्द्धनात्मक कार्यक्रम लागू गरिने छ ।

✓ सञ्चार एवं मिडिया क्षेत्र :

- रेडियो-एफ.एम, पत्रपत्रिका र केही अनलाइन मिडियालाई विश्वसनीय र गुणस्तरीय बनाउन विशेष कार्यक्रम तर्जुमा गरिने छ ।
- नयाँ पत्रकार उत्पादन गर्न तथा सञ्चारकर्मीका लागि क्षमता वृद्धि गर्ने क्षेत्रगत तालिमका लागि कार्यक्रम ल्याइने छ ।
- सिस्ने गाउँपालिका भित्र सडकमा ट्राफिक संकेत बोर्डहरू, सिमानामा बोर्ड राख्ने कुरालाई निरन्तरता दिइने छ ।
- पालिकाभित्रका टेलिकम टावरहरू स्तरोन्नति गर्न र सञ्चालन गर्न विशेष पहल गरिने छ ।

✓ वन वातावरण तथा विपद् व्यवस्थापन :

- सामुदायिक वनलाई आयमूलक रूपमा विकास गरी आय र समृद्धिका कार्यक्रममा आबद्ध गरिने छ ।
- विपद् जोखिम नक्सांकन तथा प्रतिकार्य योजनालाई समयानुकूल परिमार्जित गरी नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार, गैरसरकारी संघ संस्था, निजी क्षेत्रसँग विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन, स्वयंसेवक परिचालनका साथै सामग्री आपूर्ति गर्दै र मजबुत गर्दै जाने नीति अवलम्बन गरिने छ । सबै क्षेत्रसँग समन्वयात्मक ढंगले कार्यसम्पादन गर्ने कार्यलाई आत्मसात गरिने छ ।
- सडक बाटोको दुवैतर्फ सौन्दर्य प्रदायक तथा आयमूलक बिरुवाहरूको रोपण गरी हरियाली सडक विकास गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- दिगो वन व्यवस्थापन, स्वच्छ र समृद्ध जीवनयापनको दीर्घकालीन सोचलाई कार्यान्वयन गर्न वन पैदावार र वन व्यवस्थापन, जडिबुटी र जैविक विविधताको दिगो संरक्षण गरी रोजगारी सिर्जना, वन अर्थतन्त्र निर्माण गर्न जंगलको उपयोग गर्ने नीति लिइने छ ।

✓ सामाजिक तथा सांस्कृतिक क्षेत्र :

- हाम्रो समाजमा अझै पनि विद्यमान कुरीति, कुसंस्कार, प्रथा साथै सबै प्रकारका विभेद तथा छुवाछुतजन्य हिंसाको अन्त्य गरी समतामूलक सुसंस्कृत समाज निर्माण गर्न रूपान्तरणकारी लक्षित समूहका अभियानहरू सञ्चालन गरिने छ ।
- बढ्दो युवा पलायन एवं असुरक्षित वैदेशिक यात्रा तथा फर्किएको परिणामलाई दृष्टिगत गर्दै युवा लक्षित विशेष तालिम तथा आयआर्जनका कार्यक्रमहरू सञ्चालनमा ल्याइने छ ।
- अध्यक्ष-उपाध्यक्ष जनभेटघाट तथा जनसाक्षात्कार कार्यक्रम सञ्चालन गर्दै सामाजिक दायित्वसँग एकाकार हुने नीति लिइने छ ।
- तरुण र युवाहरूमा रहेका प्रतिभालाई प्रस्फुटन हुने वातावरण तयार पार्न एवं सर्वाङ्गिक विकासका लागि सिस्ने कप सञ्चालनलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- विगत सशस्त्र द्वन्द्व एवम् जनआन्दोलन लगायत युगान्तकारी आन्दोलनमा सहिद हुनुभएका परिवारका लागि सहकारीमा सेयर खरिद गरिदिने र सम्मान-स्मरण गर्दै योगदानलाई मूल्याङ्कन गर्ने दायित्व वहन गर्ने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- अध्यक्ष-उपाध्यक्षसँग विपन्न सहायता कार्यक्रमलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइने छ ।
- भाषा, कला, साहित्य तथा संस्कृति संरक्षण एवं संवर्द्धन गर्ने र स्रष्टा सम्मान गर्ने कार्यलाई सञ्चालन गरिने कार्यलाई निरन्तरता दिइनेछ ।
- पालिकामा एउटा खुला कार्यक्रम गर्नको लागि खुला मञ्च निर्माण गर्ने पूर्वाधारका कामलाई प्राथमिकतामा राखेर काम अघि बढाइने छ ।
- परम्परागत रूपमा चल्दै आएको मेला, पर्व र जात्रा, महोत्सव आदि कार्यलाई प्रवर्द्धन गर्न समयानुकूल कार्ययोजना बनाई लागू गरिने छ ।
- सार्वजनिक शौचालयहरू क्रमशः निर्माण गर्दै जाने कार्यलाई निरन्तरता दिइने छ ।
- नेपाल सरकार र स्थानीय तहका नाममा रहेका सम्पूर्ण जग्गा जमिन, भवन र सवारी साधन लगायतका भौतिक सम्पत्तिको एकीकृत विवरणलाई अभिलेखीकरण गरिने छ ।

✓ संस्थागत विकास र सेवा प्रवाह :

- पाँच बर्षे कार्यकालमा सम्पन्न भएका सबै आयोजनाहरूको अभिलेखिकरण गर्ने कार्य व्यवस्थित गरिनेछ ।
- जेहेन्दार लक्षित विपन्न एवं शिक्षित बेरोजगार युवालाई सरकारी सेवामा आकर्षित गर्न लोक सेवा र शिक्षक सेवा कक्षा सञ्चालनलाई यस वर्ष पनि निरन्तरता दिइने छ ।
- सार्वजनिक सेवा प्रवाहलाई छिटोछरितो, पारदर्शी, प्रभावकारी बनाई आम नागरिकको पालिकाप्रति अपनत्व र विश्वास जागृत गर्न कानुनी, संस्थागत, व्यवहारिक पक्षमा निरन्तर सुधार गर्दै लगिने छ ।
- आर्थिक पारदर्शिता र वित्तीय अनुशासनलाई कडाइका साथ पालना गर्दै बेरुजु नियन्त्रणलाई प्राथमिकतामा राख्दै बेरुजु फछ्यौट (नियमित गर्ने, असुलउपर गर्ने समेत) गर्ने कार्यलाई तीव्रता दिइने छ ।

- गाउँपालिकाको संस्थागत क्षमता विकासका लागि कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिहरूलाई आवश्यक विषयगत तथा पेशागत तालिम, अभिमुखीकरण तथा क्षमता विकास कार्यक्रम सञ्चालन गरिनेछ।
- कर्मचारीहरूको कार्यसम्पादनलाई प्रभावकारी बनाउन कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन प्रणालीलाई थप व्यवस्थित गरिने तथा उत्कृष्ट कार्यसम्पादन गर्ने कर्मचारीहरूलाई प्रोत्साहन र सम्मान गरिनेछ।
- सुशासन, पारदर्शिता र जवाफदेहिताको प्रवर्द्धनका लागि सार्वजनिक सुनुवाइ, सार्वजनिक परीक्षण, सामाजिक परीक्षण तथा नागरिक संवाद कार्यक्रम नियमित रूपमा सञ्चालन गरिनेछ।
- गाउँपालिकाबाट सम्पादन हुने सम्पूर्ण प्रशासनिक कार्यलाई विधिसम्मत, पारदर्शी तथा उत्तरदायी बनाउन आन्तरिक नियन्त्रण प्रणालीनिर्माण गरी थप प्रभावकारी बनाइनेछ।
- नागरिक गुनासो तथा सुझाव व्यवस्थापनलाई प्रभावकारी बनाउन हेल्प डेस्क, गुनासो दर्ता तथा अनुगमन प्रणाली सञ्चालन गरिनेछ र प्राप्त गुनासोको समयमै सम्बोधन गरिने व्यवस्था मिलाइनेछ।
- गाउँपालिकाको सूचना तथा सञ्चार प्रणालीलाई सुदृढ बनाउन वेबसाइट, सामाजिक सञ्जाल तथा अन्य डिजिटल माध्यममार्फत सार्वजनिक सूचनाको नियमित प्रकाशन गरिनेछ।
- राजस्व कर र घर बहाल कर लगायत सम्पूर्ण कर संकलन सम्बन्धी व्यवस्थाका लागि नीति तथा कार्यक्रममा जोड दिइने छ।
- स्वस्थ प्रतिस्पर्धी बजार र रीतपूर्वक बिल बिजक भन्ने व्यापारी कथन चरितार्थ गर्दै नियमित बजार अनुगमनलाई निरन्तरता दिइने छ।
- पूर्वाधार सचेतना नापतौल गुणस्तर एवं खाद्य परिकार सचेतना एवं अभिमुखीकरण कार्यक्रमलाई निरन्तरता दिइने छ।
- न्यायिक समितिका पदाधिकारी, वडा सचिव, सूचीकृत मेलमिलापकर्ता तथा सहजकर्ताहरूलाई समयानुकूल पुनर्ताजगी तथा क्षमता विकास सम्बन्धी तालिम प्रदान गरिने छ।
- व्यक्तिगत घटना दर्ता तथा सामाजिक सुरक्षा कार्यक्रमलाई थप प्रविधिमैत्री र व्यवस्थित तथा पञ्जीकरण सुदृढीकरणका कार्यक्रम सञ्चालन गरिने छ।

अन्तमा,

सभाका सदस्यज्यूहरू,

राज्यको पुनर्संरचना, प्रशासनिक सुधार साथै संघीय समानुपातिक, समावेशी, सहभागितामूलक, अर्थपूर्ण र सामाजिक न्यायसहितको लोकतान्त्रिक गणतन्त्रसम्म आइपुग्दा आ-आफ्नो ठाउँबाट योगदान पुऱ्याउनु हुने सबै महानुभावहरूप्रति हार्दिक आभार व्यक्त गर्दछु। स्थानीय निर्वाचन २०७९ मार्फत आफ्नो अमूल्य मतको अभिमत प्रकट गर्दै २०७२ को संविधानलाई प्रत्यक्ष अनुमोदनलाई निरन्तरता दिँदै हामी र हाम्रो कार्यकालका जनप्रतिनिधिलाई आर्थिक वर्ष २०८३/८४ को गाउँसभासम्म पुऱ्याउनुहुने आम मतदाताप्रति उच्च सम्मान एवं धन्यवाद व्यक्त गर्दछौं।

संघीयता कार्यान्वयनको क्रममा स्थानीय सरकार स्थापना भएको ९ वर्षको कार्यकालमा “समृद्ध सिस्ने हाम्रो गन्तव्य” भन्ने मुल नाराका साथ हामी कृषि, शिक्षा, स्वास्थ्य, पर्यटन तथा पूर्वाधारको क्षेत्रमा प्राथमिकताका साथ नीति, योजना र कार्यक्रम केन्द्रित गरिरहेका छौं।

प्रस्तुत नीति तथा कार्यक्रम तयार पार्ने क्रममा सल्लाह सुझाव दिदैँ योगदान गर्नुहुने सभाका सदस्यज्यूहरू, राष्ट्रसेवक कर्मचारी, राजनैतिक दल, नागरिक समाज, श्रमजीवी वर्ग, सञ्चारकर्मी, विकास साझेदार संघ संस्था लगाएत स्थानीय राजनीतिक दलका प्रतिनिधिज्यूहरू लगाएत सम्पूर्ण जनसमुदायप्रति आभारी छु । उपरोक्त नीति तथा कार्यक्रमको सफल कार्यान्वयनको लागि गाउँपालिकामा क्रियाशिल राजनीतिक दल, सरकारी तथा गैरसरकार संघ संस्थाहरू, संचारकर्मी, नागरिक समाज लगाएत सम्पूर्ण सिस्नेबासी आमामुबा, दाजुभाई, दिदिबहिनी हरुका रचनात्मक सल्लाह सुझाव र सहयोगको अपेक्षा गरेको छु ।

धन्यवाद ।

कृष्ण रेग्मी
गाउँपालिका अध्यक्ष